Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

Asia: HE 13/2016 vp tartuntatautilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnan perustuslakivaliokunnan pyytämänä kirjallisena lausuntona hallituksen esityksestä 13/2016 vp esitän kunnioittaen seuraavaa:

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi tartuntatautilaki. Ensimmäisen lakiehdotuksen useissa säännöksissä ehdotetaan puututtavaksi yksilön perustuslaissa turvattuihin oikeuksiin. Lakiehdotuksen 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on ehkäistä tartuntatauteja ja niiden leviämistä sekä niistä ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja. Lakiehdotus toteuttaa perustuslain 19 §:n 3 momentissa säädettyä julkisen vallan velvollisuutta edistää väestön terveyttä. Yleisvaarallisten tartuntatautien leviämisen estämisellä suojataan viime kädessä perustuslain 7 §:n 1 momentissa turvattua oikeutta elämään. Ehdotetulla sääntelylle on siten lähtökohtaisesti olemassa perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät ja painavat perusteet (ks. myös PeVL 6/2003 vp, s. 3, PeVL 26/2006 vp, s. 2).

Keskityn lausunnossani tarkastelemaan säännöksiä, joihin nähdäkseni sisältyy erityisiä valtiosääntöoikeudellisia ongelmia.

1. Laboratorion toimiluvan peruuttaminen

Ensimmäisen lakiehdotuksen 18 §:n 4 momentin mukaan aluehallintovirasto voi peruuttaa laboratorion, alihankintalaboratorion tai sen valvoman toimintayksikön toimiluvan, jos toimiluvan myöntämisen jälkeen ilmenee, ettei laboratorio tai vast. täytä luvan myöntämisen edel-

lytyksiä tai sen toiminnassa esiintyy vakavia puutteita, joita ei aluehallintoviraston määräyksestä huolimatta ole korjattu.

Ehdotus on valtiosääntöoikeudellisesti merkityksellinen perustuslain 18 §:n 1 momentissa säädetyn elinkeinovapauden näkökulmasta. Perustuslakivaliokunta on elinkeinotoiminnan sääntelyn yhteydessä pitänyt luvan peruuttamista yksilön oikeusasemaan puuttuvana viranomaistoimena vaikutuksiltaan jyrkempänä kuin haetun luvan epäämistä. Sen vuoksi valiokunta on katsonut sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta välttämättömäksi sitoa luvan peruuttamisen mahdollisuuden vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että luvanhaltijalle mahdollisesti annetut huomautukset tai varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen (ks. esim. PeVL 34/2012 vp, s. 2). Tästä näkökulmasta voidaan pitää ongelmallisena, että luvan peruuttaminen voisi ehdotuksen mukaisesti perustua pelkästään siihen, ettei laboratorio enää täytä luvan myöntämisen edellytyksiä. Ongelma korostuu, kun otetaan huomioon, että luvan myöntämisen edellytyksistä ehdotetaan säädettäväksi saman pykälän 3 momentissa varsin yleisluonteisesti. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkintakäytännön mukaisesti kyseinen luvan peruuttamisperuste tulee poistaa ehdotuksesta. On myös ilmeistä, ettei kyseisellä peruuttamisperusteella ole käytännössä itsenäistä merkitystä, koska toiminnan vakavat puutteet on joka tapauksessa mainittu erikseen perusteena toimiluvan peruuttamiselle.

2. Pakollinen rokotus

Lakiehdotuksen 47 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää rokotus pakolliseksi, jos kattava rokottaminen on välttämätöntä väestön tai sen osan hengelle ja terveydelle vakavaa vahinkoa aiheuttavan yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi. Lakiehdotuksen 54 §:n 2 momentin mukaan, jos rokotus säädetään pakolliseksi, valtioneuvoston asetuksella säädetään, mitä väestön osaa, ryhmää tai ikäluokkaa rokottaminen koskee, minkä ajan kuluessa rokottaminen toteutetaan sekä muista välttämättömistä rokottamiseen liittyvistä asioista.

Perustuslain esitöiden mukaan perustuslain 7 §:n 1 momentissa turvattu oikeus henkilökohtaiseen koskemattomuuteen antaa suojaa esimerkiksi pakolla toteutettavia lääketieteellisiä tai vastaavia toimenpiteitä vastaan (HE 309/1993 vp, s. 47). Perustuslain 7 §:n 3 momentti kieltää puuttumasta henkilökohtaiseen koskemattomuuteen mielivaltaisesti eikä ilman laissa sää-

dettyä perustetta. Pakollinen rokotus merkitsee edellä olevan perusteella puuttumista henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja sen sallittavuutta on niin ollen arvioitava suhteessa perustuslain 7 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin lailla säätämisen ja mielivallan kiellon vaatimuksiin sekä perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin.

Ehdotuksessa pakolliselle rokotukselle on asetettu korkea kynnys eli sen tulee olla välttämätöntä väestön tai sen osan hengelle tai terveydelle vakaa vahinkoa aiheuttavan yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan mahdollisuus pakolliseen rokotukseen on syytä säilyttää poikkeuksellisia terveydenhuollon häiriötilanteita varten, esimerkkinä bioterrorismin seurauksena syntynyt isorokkoepidemia (ks. HE, s. 49). Ehdotetulla tavalla rajattuna rokotuksen pakollisuudelle on olemassa perusoikeusjärjestelmään, viime kädessä oikeuteen elämään (PL 7 § 1 mom.) liittyvät erittäin painavat perusteet, jotka täyttävät rajoitusperusteen hyväksyttävyysvaatimuksen. Tällaisin edellytyksin rokotuksen pakottavuutta voidaan pitää myös rajoituksen oikeasuhtaisuuden vaatimukset täyttävänä.

Ehdotettu 47 § on kirjoitettu ikään kuin valtioneuvostolle asetuksenantajana osoitetun delegointivaltuuden muotoon. Tämä synnyttää kysymyksen ehdotuksen suhteesta henkilökohtaiseen koskemattomuuteen puuttumiselta edellytettävästä lailla säätämisen vaatimuksesta. Huolimatta muotoilustaan kyse on itse asiassa valtioneuvoston valtuuttamisesta päättämään rokotuksen järjestämisestä, mikä tapahtuisi asetuksen muodossa. Näin ymmärrettynä ehdotettu sääntelytapa ei ole perustuslain 7 §:n 3 momentin kannalta ongelmallinen. Tosin valtiosääntöoikeudellisesti olisi perustellumpaa muotoilla säännös siten, että siinä suoraan säädetään mahdollisuudesta järjestää pakollinen rokotus tiettyjen edellytysten vallitessa. Varsinainen päätöksenteko pakollisen rokotuksen järjestämisestä voidaan sitten osoittaa valtioneuvoston asetuksella tehtäväksi. Lakiehdotuksen 54 §:n 2 momentista ilmenee, että pakollinen rokotus voitaisiin rajoittaa tiettyyn väestön osaan, ryhmään tai ikäluokkaan. Tämä mahdollisuus olisi perusteltua kirjata suoraan pakollista rokotusta koskevaan lain säännökseen.

Kuten perustuslakivaliokunta on jo vuoden 2003 valtiopäivillä antamassaan lausunnossa todennut, asiallisesti valtioneuvoston päätös yleisen pakollisen rokotuksen järjestämisestä sisältää kuntiin kohdistuvan velvollisuuden toimeenpanna pakollinen rokotus (PeVL 6/2003 vp, s. 4). Perustuslain 121 §:n 2 momentin mukaan kunnille annettavista tehtävistä on säädettävä lailla. Kuntien velvollisuudesta järjestää rokotukset ehdotetaan säädettäväksi lakiehdotuksen 44 §:n 2 momentissa ja 45 §:n 2 momentissa. Kyseiset säännökset eivät kuitenkaan sanamuo-

tonsa mukaan kata 47 §:ssä tarkoitettuja pakollisia rokotuksia. Perustuslain 121 §:stä johtuvista syistä pakollisia rokotuksia koskevaa säännöstä on syytä täydentää niin ollen maininnalla kuntien velvollisuudesta tällaisten rokotusten järjestämiseen.

3. Tahdosta riippumaton hoito

Lakiehdotuksen 64 §:n 2 momentin mukaan yleisvaaralliseen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäiltyyn tartuntatautiin sairastuneelle voidaan antaa taudin leviämisen ehkäisemiseksi välttämätön hoito hänen tahdostaan riippumatta. Lisäksi lakiehdotuksen 65 §:n 1 momentin mukaan voidaan potilaalle antaa hänelle määrätyt lääkkeet vastustuksesta huolimatta, jos se on yleisvaaralliseen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen estämiseksi välttämätöntä.

Ehdotukset merkitsevät tuntuvaa puuttumista henkilön itsemääräämisoikeuteen ja henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Toisaalta tahdosta riippumattoman hoidon ja pakkolääkinnän taustalla on tässä erittäin painava perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä peruste estää yleisvaarallisen tartuntataudin leviäminen. Kyse on siten muiden henkilöiden perusoikeuksien turvaamiseksi välttämättömästä toimenpiteestä. Katson, etteivät ehdotetut tahdosta riippumatonta hoitoa ja pakkolääkintää koskevat säännökset näin rajattuina ole valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisia.

Kiinnitän kuitenkin huomiota, että hallituksen esityksen perusteluissa tahdosta riippumaton hoito ja pakkolääkintä on ulotettu pidemmälle kuin säännösten sanamuoto oikeuttaa. Perustelujen mukaan ehdotetut rajoitustoimenpiteet tulisivat säännösten sanamuodon vastaisesti kyseeseen myös tilanteessa, jossa toimenpiteen toteuttamisen seurauksena olisi ainoastaan uhka potilaan omalle hengelle tai terveydelle (ks. HE, s. 74). Lähtökohtaisesti potilaan hoidossa on kunnioitettava hänen itsemääräämisoikeuttaan. Jos potilas vastustaa tietynlaisen lääkityksen antamista tartuntataudin saatuaan tietoisesti ja tästä ei aiheudu vaaraa kuin hänen omalle terveydelleen, ei riittävää perustetta tahdosta riippumattomalle hoidolle hänen itsemääräämisoikeutensa huomioon ottaen ole olemassa.

4. Laajaan tartunnanvaaraan liittyvät toimenpiteet

Lakiehdotuksen 58 §:n mukaan kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin tai useamman kunnan alueella aluehallintovirasto voisi päättää erityisistä (pykälätekstissä virheellisesti: erityisiä) sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikköihin, oppilaitoksiin, päiväkoteihin, asuntoihin ja kulkuneuvoihin kohdistettavista ”torjuntatoimista” tai tehdä päätöksen tällaisten paikkojen sulkemisesta sekä yleisten kokousten tai yleisötilaisuuksien kieltämisestä. Edellytyksenä on, että laajaa tartunnan vaaraa aiheuttava yleisvaarallinen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäilty tartuntatauti on todettu tai sen esiintyminen on perustellusti odotettavissa.

Säännös oikeuttaisi rajoittamaan yksityiselämän ja kotirauhan suojaa (PL 10 §), oikeutta opetukseen (PL 16 § 1 ja 2 mom.), oikeutta sosiaali- ja terveyspalveluihin (PL 19 § 3 mom.), liikkumisvapautta (PL 9 § 1 mom.) sekä kokoontumisvapautta (PL 13 § 1 mom.).

Ehdotettu säännös on muotoilultaan ongelmallinen. Perusoikeusrajoituksen täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen kannalta jää täysin epäselväksi, mitä kaikkea ”torjuntatoimilla” pykälässä tarkoitetaan. Kyseinen käsite ei täsmenny myöskään esityksen perusteluissa (ks. HE, s. 54). Säännöstä tuleekin täsmentää siten, että siitä tarkemmin käy ilmi, millaisia ”torjuntatoimia” pykälän nojalla voidaan siinä tarkoitettuihin tiloihin kohdistaa. Jos torjuntatoimia ei voida säädöstekstissä tyhjentävästi luetella, voi täsmennys tapahtua myös esimerkkiluettelon muodossa.

Pykälän viittaus ”tällaisten paikkojen sulkemiseen” on perusteltu erityisesti oppilaitosten ja päiväkotien osalta, kuten nykyisessä tartuntatautilain 14 §:ssä on tehty. Ehdotetussa säännöksessä viittaus koskee kuitenkin kaikkia edellä lueteltuja paikkoja, siis myös asuntoja ja kulkuneuvoja, joihin se huonosti soveltuu.

Ongelmallisena voidaan pitää myös sitä, että ehdotetussa säännöksessä torjuntatoimiin ja tilojen sulkemiseen ryhtymisen edellytykset on kirjoitettu hyvin väljästi ilman, että niitä on sidottu esimerkiksi välttämättömyyteen yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Pykälän mukaan riittää, että tällainen tartuntatauti on todettu tai sen esiintyminen on perustellusti odotettavissa. Kun otetaan huomioon, että säännös oikeuttaa hyvin pitkälle meneviin perusoikeuksien rajoituksiin, tulee sen soveltamiskynnystä myös itse säännöksessä korottaa.

5. Päätöksenteko rajoitustoimenpiteistä

Perustuslakivaliokunta on aikaisemmassa käytännössään arvioinut nykyiseen tartuntatautilakiin sisältyviä perusoikeuksien rajoitusvaltuuksia, esimerkiksi karanteenipäätöstä (ks. PeVL 6/2003 vp, PeVL 26/2006 vp). Katson valiokunnan aikaisempaan käytäntöön viitaten, että yleisvaarallisten tartuntatautien leviämisen estämiseksi voidaan merkittävälläkin tavalla rajoittaa yksilön perusoikeuksia. Tämän vuoksi keskityn seuraavassa ensisijaisesti käsittelemään rajoitustoimenpiteitä koskevaa päätöksentekomenettelyä, joka merkittävästi eroaa nykysääntelystä.

Lakiehdotuksen mukaan päätöksen 60 §:ssä tarkoitetusta karanteenista, 61 §:ssä tarkoitetusta tavaran karanteenista, 62 §:ssä tarkoitetusta karanteenin jatkamisesta ja lopettamisesta, 63 §:ssä tarkoitetusta eristämisestä, 64 §:ssä tarkoitetusta tahdosta riippumattomasta hoidosta, 65 §:ssä tarkoitetusta lääkityksen antamisesta vastustuksesta huolimatta, 66 §:ssä tarkoitetusta eristämisen jatkamisesta tai lopettamisesta, 67 §:ssä tarkoitetusta oven ulkopuolelta lukitsemisesta sekä 69 §:n tarkoittamasta tapaamisen rajoittamisesta tekisi normaalisti virkasuhteinen kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri.

Tämä merkitsisi olennaista muutosta nykytilanteeseen, jossa esimerkiksi karanteenista päättää kunnassa kunnan tartuntatautien leviämisen torjunnasta vastaava kunnan toimielin ja terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri vain kiireellisissä tapauksissa ja silloinkin hänen päätöksensä on heti alistettava asianomaisen kunnan toimielimen vahvistettavaksi (ks. tartuntatautilain (583/1986) 15 a §).

Arvioitaessa ehdotettua päätöksentekomenettelyä on otettava huomioon, että kyseisten toimenpiteiden osalta olennaista on niiden perustuminen lääketieteelliseen arviointiin tartuntatautien leviämisestä ja niiden väestön terveydelle aiheuttamasta vaarasta. Virkasuhteisella kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaavalla lääkärillä on koulutuksensa ja kokemuksensa nojalla hankitun asiantuntemuksen perusteella sinänsä riittävät edellytykset tehdä edellä esitetyt perusoikeuksien rajoituspäätökset. Oikeusturvan kannalta on olennaista, että kyseessä on tartuntatauteihin erikoistunut virkalääkäri, jonka päätöksiin saa 90 §:n mukaan hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Tällaiset muutoksenhakuasiat on lisäksi 92 §:n mukaan käsiteltävä kiireellisinä.

Lakiehdotuksen 70 §:n mukaan muukin laillistettu lääkäri voisi kiireellisessä tapauksessa päättää henkilön tai tavaran karanteenista taikka henkilön eristämisestä tai päättää välttämät-

tömän sairaanhoidon toteuttamisesta, lääkityksen antamisesta henkilön vastustuksesta huolimatta tai tapaamisen rajoittamisesta enintään viideksi päiväksi tartuntataudin leviämisen estämiseksi, jos hän suorittamansa tutkimuksen perusteella toteaa, että ”päätöksen tekemisen edellytykset ovat todennäköisesti olemassa”. Esityksen perusteluista käy ilmi, että säännös koskisi myös sellaisia lääkäreitä, jotka eivät ole virkasuhteessa julkiseen terveydenhuoltoon esimerkiksi sen johdosta, että päivystys on ulkoistettu yksityisen yrityksen hoidettavaksi (HE, s. 58).

Ehdotettua 70 §:ää on tämän vuoksi arvioitava perustuslain 124 §:n valossa julkisen hallintotehtävän antamisena muulle kuin viranomaiselle. Pykälän mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaisille.

Perustuslain esitöiden mukaan merkittävänä julkisen vallan käyttämisenä olisi säännöksen yhteydessä pidettävä esimerkiksi itsenäiseen harkintaan perustuvaa oikeutta käyttää voimakeinoja tai puuttua muuten merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin (HE 1/1998 vp, s 179). Tältä osin on huomattava, että esimerkiksi karanteeniin tai eristykseen määräämisessä on kysymys perustuslain 7 §:n 3 momentissa ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklassa tarkoitetusta vapaudenriistosta eli hyvin pitkälle menevästä puuttumisesta yksilön henkilökohtaiseen vapauteen. Tällaisen vapaudenriiston merkittävyys yksilön perus- ja ihmisoikeuksien rajoituksena näkyy hyvin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käytännössä. Euroopan ihmisoikeussopimus sallii sinänsä vapaudenriiston tartuntataudin leviämisen estämiseksi (5 artiklan 1 kappaleen e-kohta). Ihmisoikeustuomioistuimen mukaan vapaudenriisto tulee kuitenkin tällöin kysymykseen ainoastaan, jos taudin leviäminen on vaarallista yleisölle ja vapauden menettäminen on viimeinen ja välttämätön keino taudin leviämisen estämiseksi. Lisäksi edellytetään, että lievemmät keinot ovat osoittautuneet tehottomiksi yleisen edun turvaamiseksi (*Enhorn v. Ruotsi*, 25.1.2005, tuomion kohta 44).

Pidän ilmeisenä, että ainakin henkilön määrääminen karanteeniin tai eristykseen vähänkin pidemmäksi ajaksi on niin voimakkaasti yksilön perusoikeuteen puuttuva toimenpide, ettei sitä koskevaa päätösvaltaa voida perustuslain 124 §:n mukaan osoittaa muulle kuin viranomaiselle. Ehdotetun 70 §:n mukaan muu kuin virkalääkäri voisi määrätä henkilön asettamisesta karanteeniin tai eristykseen jopa viideksi päiväksi. Kun otetaan huomioon, että kyse on

vapauden menettämistä koskevasta päätöksestä, pidän viiden päivän enimmäisaikaa merkittävän korkeana. Vertailun vuoksi todettakoon, että esimerkiksi Euroopan ihmisoikeussopimuksen soveltamiskäytännössä on katsottu jo neljä päivää normaalitapauksessa ehdottamaksi enimmäispidätysajaksi ilman tuomioistuinkontrollia (ks. esim. Pellonpää ym., Euroopan ihmisoikeussopimus, 2012, s. 428-429).

Viiden päivän enimmäisaika ei myöskään ole perusteltavissa vaikkapa viikonlopusta tai peräkkäisistä juhlapäivistä johtuvana vaikeutena saada asiaan virkasuhteisen kunnan tai sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaavan lääkärin päätöstä.

Vuoden 2006 valtiopäivillä perustuslakivaliokunta piti sinänsä perustuslain 124 §:stä huolimatta mahdollisena sääntelyä, jossa terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri (poikkeuksellisesti myös lääkäri, joka ei ollut virkasuhteessa julkiseen terveydenhuoltoon) saattoi tehdä karanteenipäätöksen kiiretapauksessa, ”kun otetaan huomioon ihmisten vaara altistua väestön terveyttä vakavasti uhkaavalle yleisvaaralliselle tartuntataudille ja nopean ratkaisun välttämättömyys sekä se, että karanteenipäätös on 15 a §:n 1 momentin perusteella heti alistettava tartuntatautien torjunnasta vastaavan kunnan toimielimen vahvistettavaksi” (PeVL 26/2006 vp, s. 3).

Nyt ehdotetussa 70 §:ssä muun kuin virkalääkärin toimivaltuudet laajenisivat olennaisesti tuolloin esillä olleeseen verrattuna. Olennainen ero on siinä, että lääkärin ei tarvitse alistaa heti päätöstään, vaan se voi sellaisenaan olla voimassa jopa viisi päivää.

On mahdollista, että 70 §:ssä tarkoitetut päätökset voivat joissakin tapauksissa olla sillä tavoin kiireellisiä, ettei voida odottaa toimivaltaisen virkalääkärin päätöstä. Perustuslain 124 §:n johdosta muun lääkärin tekemä 70 §:ssä tarkoitettu päätös tulisi käsitykseni mukaan kuitenkin välittömästi saattaa toimivaltaisen virkalääkärin vahvistettavaksi. Lisäksi 70 §:ssä tarkoitettua viiden päivän enimmäisaikaa tulisi merkittävästi lyhentää. Katson, että kyseisten muutosten tekeminen on edellytys lakiehdotuksen käsittelemiselle tältä osin tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Ehdotetun 70 §:n mukaan kiireellisen päätöksen edellytyksenä olisi, että asianomainen lääkäri suorittamansa tutkimuksen perusteella toteaa, että päätöksen tekemisen edellytykset ovat ”todennäköisesti” olemassa. Tämä merkitsisi sitä, että lääkäri voisi kiiretapauksessa tehdä päätöksen perusoikeuksien rajoitustoimenpiteistä pelkän laissa säädettyjen edellytysten ”todennäköisyysarvion” pohjalta, siis lievemmin edellytyksin kuin rajoitustoimia koskevassa

normaalipäätöksenteossa. Kun kyse on merkittävästä puuttumisesta perusoikeuksiin, ei rajoittamiskynnystä voida alentaa tällä tavoin, vaan lääkärin tulee olla vakuuttunut siitä, että laissa säädetyt edellytykset rajoitustoimille täyttyvät täysimääräisesti.

Turussa 29.3.2016

Veli-Pekka Viljanen

Valtiosääntöoikeuden professori

Turun yliopisto